

Elnökség

SZIGORUAN BIZALMAS!

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 1958. március 7-én
du. 16 órakor tartott III.sz. üléséről.

Jelen voltak: Rusznyák István elnök, Fogarasi Béla, Ligeti Lajos
alelnökök, Erdei Ferenc főtitkár, Bognár Géza,
Hevesi Gyula, Jánossy Lajos és Major Máté akadémiai
titkárok,

Erdey-Gruz Tibor, Molnár Erik, Lukács György,
Novobátczy Károly választott elnökségi tagok,

Bóka László, Szabó Imre, Hajós György, Gömöri Pál,
Geleji Sándor, Erdey László, Törő Imre osztály-
titkárok, Mócsy János osztálytitkárhelyettes,

Szabolcsi Bence, Manning Rezső, Maucha Rezső,
Mihailich Győző, Verő József, Schulek Elemér, az
Elnökség tiszteletbeli tagjai.

Meghívott valamennyi napirendi ponthoz:

Trencsényi-Waldapfel Imre akadémikus, a Magyar
Tudomány főszerkesztője, Tőkés Ottó, az Elnökségi
Titkárság vezetője, Antal Jánosné, az Elnökségi
Titkárság munkatársa, Siklós Tivadar, az Akadémia
Hivatala MSZMP Szervezetének titkára.

Kimentette magát: Gombás Pál alelnök, Csürös Zoltán, a KFB titkára.

N a p i r e n d :

- 1./ Beszámoló a múlt ülés határozatainak végrehajtásáról és az
Akadémia munkájáról a múlt ülés óta eltelt időszakban.
Előadó: Erdei Ferenc főtitkár.
- 2./ Javaslat a távlati tudományos terv kidolgozására.
Előadó: Erdei Ferenc főtitkár.
- 3./ Elnöki utasítás a tudományos intézetek szervezeti szabályza-
táról.
Előadó: Szabó Imre osztálytitkár.
- 4./ Tájékoztató az Országos Atomenergia Bizottság ujjaszervezésé-
ről és célkitűzéseiről.
Előadó: Jánossy Lajos akadémiai titkár.
- 5./ Tájékoztató a Magyar Tudományos Akadémia és a Szovjetunió
Tudományos Akadémiája közötti egyezményről.
Előadó: Jánossy Lajos akadémiai titkár.
- 6./ Egyebek.

Rusznayk István elnök üdvözli az Elnökség megjelent tagjait és az ülést megnyitja.

A jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Szabó Imre és Törő Imre osztálytitkárokat.

I.

Beszámoló a múlt ülés határozatainak végrehajtásáról és az Akadémia munkájáról a múlt ülés óta eltelt időszakban.

Erdei Ferenc főtitkár a f.é.február 7-én tartott elnökségi ülés határozataival kapcsolatban a következőkről tájékoztatja az Elnökség tagjait:

- a./ A beérkezett beruházási igények az Országos Tervhivatalhoz továbbítva lettek.
- b./ "Az Irodalmi Emlékezések" sorozat kiadását az Elnökségi Kollégium nem fogadta el, visszaadta az Osztálynak azzal, hogy még egyszer vizsgálják felül.
- c./ Az UNESCO-val való kapcsolatokra, valamint az ösztöndíjakra vonatkozólag Jánossy Lajos akadémiai titkár javaslatot készít az Elnökség számára.
- d./ Az 1958 évre tervezett kongresszusok és konferenciák megtartását az engedélyezett alacsonyabb költségvetési keret dacára, költségvetési átcsoportosítással és néhány takarékosági intézkedéssel biztosították.

Elnökség a beszámolót tudomásul veszi.

..-.-.-.-.

II.

Javaslat a távlati tudományos terv kidolgozására.

Erdei Ferenc főtitkár a távlati tudományos terv kidolgozására vonatkozó javaslatot - miután azt az Elnökségi Kollégium is megvitatta - a következő módosításokkal terjeszti Elnökség elé:

- 1./ Komoly aggályok merültek fel az iránt, hogy reális-e a távlati tudományos terv elkészítése egy naptári év alatt és ezért javasolja, hogy az Elnökség most ne vállaljon kötelezettséget a tervkészítés egészére vonatkozólag /a Javaslat 1.) és 3.) pontja/, hanem egyelőre csak az előkészítő munkákkal kapcsolatosan /Javaslat 2.)pontja/ hozzon döntést.

./.

2./ Az Akadémia Elnöksége tegyen lépéseket az irányban, hogy az Országos Tervhivatal konkrétan foglalkozzék a szocialista tábor országaival való kooperáció kérdésével. Ez a kérdés a legközelebbi KGST ülés napirendjén szerepeljen.

Fogarasi Béla alelnök:

- 1./ A tervezés metodikája kidolgozásának jelentőségére hívja fel a figyelmet.
- 2./ Nem ért egyet a "Javaslatok" 4.) pontjával, amely szerint a tudományos távlati terv jóváhagyására a Tudományos és Felsőoktatási Tanács jogosult. Véleménye szerint a munkában a Tudományos és Felsőoktatási Tanácsnak is részt kell vennie, de jóváhagyásra a Minisztertanács jogosult.

Jánossy Lajos akadémiai titkár a szükségletek alapján javasolja a munkát megindítani. Össze kell gyűjteni a feladatokat és ennek alapján megnézni, hogy azok milyen tudományos munkát igényelnek.

Geleji Sándor osztálytitkár bejelenti, hogy a Műszaki Tudományok Osztálya feladatául tüzte ki az egyes tudományágak helyzetképének elkészítését és ennek a munkálatnak a beindítása már meg is történt.

Hangsúlyozza, hogy a távlati iparfejlesztési terv alapján lehet kidolgozni, hogy milyen irányban kell az alap kutatásokat vinni, illetőleg fejleszteni.

Geleji Sándor osztálytitkár a "Javaslatok" 2.) pontjában, az előkészítő munkálatoknál megjelölt június 30.-át rövid határidőnek tartja.

Hevesi Gyula akadémiai titkár hangsúlyozza, hogy az ipar és a népgazdaság távlati tervéből kell az akadémiai munkálatoknak kiindulni.

Erdei Ferenc főtitkár az előkészítő munkákkal kapcsolatosan javasolja:

- 1./ Összegyűjteni azokat a problémákat, melyeket a gyakorlat állít a tudományos kutatás felé,
- 2./ a tudomány önfejlesztési problémáit.

Erdei Ferenc főtitkár úgy véli, hogy ezen két feladatot induláskor párhuzamosan kell vinni.

Javasolja az előkészítő munkákkal kapcsolatos feladatokat meghagyni, azonban a határidőt egy hónappal, június végétől július végéig meghosszabbítani.

A metodika kidolgozásába javasolja bevonni az Akadémia főtitkári munkájában korábban részt vett akadémikusokat és ezenkívül néhány elnökségi tagot, ill. akadémikust, továbbá a Tudományos és Felsőoktatási Tanácsot. A kidolgozott metodikát az Elnökség vitassa meg.

Rusznay István elnök kéri az Elnökség véleményét az Országos Tervhivatali azon kívánságával kapcsolatban, hogy az Akadémia az egész magyar tudomány távlati tervét készítse el, nemcsak az Akadémiáét.

Véleménye szerint az Akadémia meg tudná mondani, hogy a magyar tudománynak milyen feladatai legyenek hosszú távlatra.

Erdey-Gruz Tibor elnökségi tag : Az Akadémia nem vállalkozhat arra, hogy országos tudományos tervet készítsen, csak konzultálhatja azt tudományos szempontból vagy véleményezheti. Az országos tudományos terv elkészítéséhez nincsenek meg az előfeltételei.

Az Akadémiának még mindig nincs meg a tervezési metodikája és ennek oka az, hogy a tervekészítéshez az Akadémia mindig igen rövid terminusokat kapott. Hangsúlyozza, most el kell érni, hogy kellő idő álljon a munkálatok kidolgozására.

Fogarasi Béla alelnök javasolja, Elnökség kérje fel a Főtitkárt, hogy a legáltalánosabb formában a tervezés metodikájáról készítsen egy elképzelést.

Véleménye szerint az Akadémia el tudná készíteni az országos távlati tudományos terv vázlatát, de annak teljes kidolgozását ne vállalja. A kérdést magát javasolja az Országos Tervhivatallal és a Tudományos és Felsőoktatási Tanács Elnökségével konzultálni.

H a t á r o z a t :

- 1./ Elnökség felkéri a Főtitkárt, hogy készítsen egy előzetes elképzelést a tervezés metodikájáról és azt terjessze Elnökség elé.
A munkába vonja be azon akadémikusokat, akiket jónak lát.
- 2./ Az Elnökség által elfogadott metodikát az Akadémia a Tudományos és Felsőoktatási Tanács Elnökségével és az Országos Tervhivatallal vitassa meg.

Felelős: Erdei Ferenc főtitkár.

III.

Elnöki utasítás az akadémiai tudományos intézetek szervezeti szabályzatának elkészítéséhez.

Szabó Imre osztálytitkár Elnökség elé terjeszti az akadémiai tudományos intézetek szervezeti szabályzatának elkészítésére vonatkozó elnöki utasítást.

Az Akadémia intézetei először különböző szervezeti szabályzat alapján működtek. Később elkészült egy tipustervezet. 1955-ben a szervezeti szabályzatokat felülvizsgálták és akkor elhatározták egy mintaszabályzat elkészítését. A bizottság azonban úgy határozott, hogy minta szervezeti szabályzat helyett egy elnöki utasítástervezetet készít, melynek alapján az intézetek jellegüknek megfelelően elkészítik majd szervezeti szabályzatukat.

Az elnöki utasítástervezet elkészült és azt az intézeti igazgatók bevonásával meg is vitatták. A vita alapján a tervezet átdolgozásra került és ehhez az átdolgozott tervezethez kéri Szabó Imre osztálytitkár az Elnökség hozzájárulását.

Az intézeti igazgatók részéről ellenvélemény két pontnál merült fel:

- a./ a tudományos munkatársak kinevezésénél a pályázati rendszerrel kapcsolatban /9§./ és
- b./ a másodállások vállalásával kapcsolatosan /10.§./.

Jánossy Lajos akadémiai titkár rendkívül fontosnak tartja a tudományos segédmunkatársak három évi időtartamra való kinevezését és helyesnek tartaná, ha három év után az újra való pályázatnál nem jelentene előnyt az, hogy az illető három évet már az intézetben eltöltött.

Geleji Sándor osztálytitkár hiányolja, hogy

- a./ az elnöki utasítás nem vonatkozik az egyetemi kutatócsoportokra.
- b./ Az utasítástervezet nem foglalkozik a külső megbízások kérdésével. Sokszor futnak be az intézetekhez az iparból megbízás formájában kutatási feladatok. Ezt a kérdést az utasításnak szabályoznia kell.
- c./ A 8.§./4/ pontjával kapcsolatosan - mely szerint az Akadémia elnöke az Akadémia egyes szerveit közvetlen intézkedések megtételére feljogosíthatja - hiányolja, hogy itt a tervezet az osztályok szerepét teljesen kikapcsolta.
- d./ A 12.§./2/ pontjában az intézetekben végzett tudományos munkák szerzői jogdíjára vonatkozólag is Geleji osztálytitkárnak aggályai vannak.

Erdey-Gruz Tibor elnökségi tag helyesli az irányelvek kidolgozását a következő két megjegyzéssel:

- a./ A tudományos segédmunkatársak kinevezése a három év letelte után csak kötött határidőre hosszabbítható meg. /9.§./4/pont/
- b./ A pályázatok kiírását helyesli, azonban javasolja, hogy a pályázatok kiírása után egyes esetekben lehessen kinevezni olyan személyt is, aki pályázatot nem adott be.

H a t á r o z a t :

Elnökség az akadémiai tudományos intézetek szervezeti szabályzatának elkészítésére vonatkozó utasítástervezetet a következő módosításokkal illetőleg kiegészítésekkel hagyja jóvá:

- 1./ Elnökség megbizsa a Főtitkárt vizsgálja meg, hogy az előterjesztett utasítástervezet alkalmazható-e az egyetemi kutatócsoportokra.

Felelős: Erdei Ferenc főtitkár.

2./ 8.§. /4/ pontjának módosítása:

Az Akadémia elnöke az Akadémia egyes szerveit /elnökségi titkárság, gazdasági titkárság, stb./ az ügyvitellel kapcsolatos intézkedések megtételére feljogosíthatja, amelyek az ilyen intézkedéseket az elnök nevében közvetlenül közölhetik az intézeti igazgatóval.

Felelős: Szabó Imre osztálytitkár.

3./ 9.§. /1/ és /3/ pontjának módosítása:

A kinevezések általában nyilvános pályázat útján történjenek. Amennyiben azonban az Intézet tudományos érdekei úgy kívánják, hogy ne pályázat útján kerüljön betöltésre valamelyik állás, úgy ehhez osztályvezetőig az illetékes Osztály Vezetősége, osztályvezetőktől feljebb pedig az Elnökség engedélye szükséges.

Felelős: Szabó Imre osztálytitkár.

4./ 9.§./4/ pontjának módosítása:

A tudományos segédmunkatársak kinevezése a három év letelte után csak meghatározott időre történhet.

Felelős: Szabó Imre osztálytitkár

5./ Elnökség úgy határoz, hogy a külső megbízások, honoráriumok számára külön szabályzat készítenendő és ennek megfelelően a 12.§. szövege módosítandó.

Felelős: Szabó Imre osztálytitkár

IV.

Tájékoztató az Országos Atomenergia Bizottság ujjaszervezéséről és célkitűzéseiről.

Jánossy Lajos akadémiai titkár Elnökség elé terjeszti az Országos Atomenergia Bizottság ujjaszervezéséről és célkitűzéseiről szóló tájékoztatót.

Mihailich Győző, az Elnökség tiszteletbeli tagja a felsorolt szakbizottságok felállítását javasolja az atomerőmű különböző problémáinak tanulmányozására.

Mihailich akadémikus megjegyzi továbbá, hogy a 3. oldalon az oktatás fejezetben a felsorolásnál, hogy hol tartanak specialis tanfolyamokat kimaradt a Budapesti Építőipari Műszaki Egyetem. Feltétlenül javasolja az Építőipari Műszaki Egyetemen is specialis tanfolyamok tartását.

H a t á r o z a t :

- 1./ Elnökség az Országos Atomenergia Bizottság ujjászervezéséről és célkitűzéseiről szóló tájékoztatót tudomásul veszi.
- 2./ Elnökség megbizsa Jánossy Lajos akadémiai titkárt, hogy Mihailich Gyöző akadémikus által felvetett javaslatokat hozza az Országos Atomenergia Bizottság tudomására.

Felelős: Jánossy Lajos akadémiai titkár

- . - . -

V.

A Magyar Tudományos Akadémia és a Szovjetunió Tudományos Akadémiája közötti tudományos együttműködési egyezmény.

Jánossy Lajos akadémiai titkár Elnökség elé terjeszti a Magyar Tudományos Akadémia és a Szovjetunió Tudományos Akadémiája között létrejött tudományos együttműködési egyezményt. Tájékoztatja az Elnökséget arról, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája szívesen veszi, ha egyes intézmények között külön megállapodások jönnek létre.

H a t á r o z a t :

Elnökség a Magyar Tudományos Akadémia és a Szovjetunió Tudományos Akadémiája között létrejött, 1958. január 18.-án Moszkvában aláírt tudományos együttműködési egyezményt jóváhagyja.

Felelős: Jánossy Lajos akadémiai titkár.

- . - . -

VI.

Stereokémiai Kutatócsoport létesítése.

Erdei Ferenc főtitkár bejelenti a Stereokémiai Kutatócsoport létesítését. A Stereokémiai Kutatócsoport mint önálló kutatócsoport az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár Gém utcai telepén kezdi meg működését. A Kutatócsoportban végzendő témák Fodor Gábor akadémikus témái, melyek eddig a Szegedi Tudományegyetem Szerves Kémiai Intézetében folytak.

H a t á r o z a t :

Elnökség az MTA Stereokémiai Kutatócsoportjának létesítését tudomásul veszi.

- . - . -

II. Bartók Fesztivál és Haydn Emlékév Tudományos Konferenciájának rendezése.

Szabolcsi Bence, az Elnökség tiszteletbeli tagja bejelenti, hogy az Akadémia Zenotudományi Bizottsága és a Művelődésügyi Minisztérium Zenei Főosztálya 1958. IX. 28-X.8. között kívánja megrendezni a II. Bartók Fesztivált, 1959 őszén pedig a Haydn Emlékév tiszteletére Tudományos Konferenciát,

Kéri az Elnökség hozzájárulását, hogy az ünnepséget az Akadémián tarthassák meg és a meghívókat az Akadémia Elnöksége nevében küldhessék ki.

H a t á r o z a t :

Elnökség a II. Bartók Fesztivál és a Haydn Emlékév tiszteletére tartandó Tudományos Konferencia rendezésével az Akadémia Székházában egyetért azzal, hogy az ünnepség meghívóinak szövegét az I. Osztály előzőleg az Elnökségnek mutassa be.

Felelős: Bóka László osztálytitkár

K.m.f.

A jegyzőkönyv hiteles:

Szabó Imre sk.
a II. Osztály titkára

Törő Imre sk.
a Biológiai Csoport titkára